

Asia: Lausuntopyyntö Gasgrid Vetyverkot Oy:n Suomen kansallinen vedyn siirtoverkko - Pohjois-Pohjanmaa YVA-ohjelmasta (LVV-U/31578/2026)

Lupa- ja valvontavirasto
kirjaamo@lvv.fi

Lausunto

1 Johdanto

Gasgrid Vetyverkot Oy suunnittelee Suomen kansallista vedyn siirtoverkkoa eteläisestä Suomesta Tornioon. Hanke on laaja ja sen vuoksi jaettu viiteen erilliseen YVA-menettelyyn. Tässä tarkastellaan Pohjois-Pohjanmaan reittivaihtoehtoja (osa II), jotka vaihtoehdosta riippuen ovat 250–274 km pitkiä. Hanke koostuu siirtoputkista, venttiili- ja paineenvähennysasemista sekä niiden yhteyteen tulevista kaavin- ja mittausasemista sekä putkireitin varrelle tulevista anodikentistä. Putken halkaisija on 1,2 m ja sitä varten lunastetaan n. 10 m leveä käyttöoikeusalue. Peltoalueet ovat viljelyskelpoisia putkikaivannon kohdalla, mutta metsäalueille kaivannot on pidettävä puuttomana.

2 Lausunto

Pyydettyinä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Lausunnessaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin ja poronhoitoon.

Suomen kansallisen vedyn siirtoverkon Pohjois-Pohjanmaan osuus sijoittuu laajalle metsä- ja maatalousvaltaiselle alueelle, jossa on merkittäviä suoluontokohteita ja, arvokkaita vesistöjä, Natura 2000 -alueita sekä ekologisia yhteyksiä. Vaikutukset keskittyvät 35–40 m leveälle työmaa-alueelle rakentamisen aikana ja pysyvästi noin 10 m käyttöoikeusalueelle, joka pidetään puuttomana. Luontovaikutukset ovat pääosin yhteydessä rakentamisen aikaisiin maankäytön muutoksiin, elinympäristöjen poistumaan ja pirstoutumiseen, luonnon monimuotoisuuden muutoksiin, uhanalaisiin ja suojeltuihin lajeihin sekä Natura 2000 -alueisiin ja ekologiseen verkostoon.

Pysyvä käyttöoikeusalue pirstoo paikoin metsäisiä elinympäristöjä ja voi heikentää erityisesti vanhojen metsien ja luonnontilaisten soiden ekologista eheyttä. Rakentaminen voi heikentää lajien kulkuyhteyksiä ja lisää häiriötä erityisesti eläinten lisääntymiskausina.

Reittien varrella havaittuja suojellisesti tärkeitä lajeja. Näille lajeille vaikutuksia voi syntyä elinympäristöjen häviämisestä ja maaperän muutoksista. Lajin esiintymät edellyttävät kohdekohtaista huomiointia maastokartoitusten perusteella.

Hankealueella esiintyy tyypillisiä metsä- ja peltoalueiden nisäkkäitä. Huomionarvoisia ovat liito-orava, saukkohavainto Raahen Vihannista sekä neljä susireviiriä (Revolax, Pyhäjoki, Ylivieska, Nivala). Pysyvä puuton käytävä voi muodostaa kulkuyhteyksille estevaikutusta, mutta vaikutuksen voi arvioida olevan verrattavissa talousmetsien käsittelyn vaikutuksiin.

Putkireitti kulkee valtakunnallisesti arvokkaiden lintualueiden läpi, kuten IBA-/FINIBA Oulun seudun muuttolintujen kerääntymisalue. Erityisesti Tyrnävän pellot on valtakunnallisesti tärkeä hanhien ja kurkien kerääntymisalue muuttoaikoina. Kerääntymisalueilla reitin rakentaminen olisi suotavaa ajoittaa talviaikaan, jolloin toiminnan häiriövaikutukset muutto ja pesimälinnustolle ovat vähäisimmät.

Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan vaikutuksia voidaan lieventää reittisuunnittelulla, rakentamisen ajoittamisella, vesistön alitusmenetelmien optimoinnilla, erityistoimenpiteillä uhanalaisten lajien esiintymisissä sekä ekologisten yhteyksien turvaamisella.

Poronhoito

Pohjois-Pohjanmaan alueella suunnitellun vedyn siirtoputkireitti sijoittuu poronhoidon osalta Oijärven paliskuntaan, jossa se kulkee poikki paliskunnan länsiosissa sijaitsevan rannikkoalueen. Kyseinen rannikkoalue on ollut ja on edelleen Oijärven paliskunnalle tärkeää kesä-, syys- ja talvilaidunalueita. Kyseiselle alueelle on kuitenkin rakennettu verrattain paljon erityyppistä infrastruktuuria, erityisesti useita laajoja tuulipuistoja. Suunniteltu vetyputki kulkee Oijärven paliskunnan alueen pohjoispuolella myös Isosydänmaan paliskunnan rannikkoalueen poikki. Kummankin paliskunnan rannikkoalue on ollut saman kaltaisessa käytössä, ja paliskuntien porot laiduntavat paljon myös kummankin paliskunnan alueella. Samalla rannikkoalueen rakentaminen erityisesti tuulipuistoalueiden laajenemisen seurauksena on vaikeuttanut alueen käyttöä poronhoidossa kummassakin paliskunnassa.

Luken Windlife Poro-osahankkeessa meneillään olevan tutkimuksen perusteella on voitu havaita, että erityisesti useiden tuulipuistoalueiden rakentamisen ja laajenemisen sekä osin myös teiden, niiden suoja-aitojen ja muun rakentamisen aiheuttamien häiriöiden ja vaikutusten seurauksena sekä Oijärven että Isosydänmaan paliskunnan porot ovat siirtyneet laiduntamaan etämmälle niistä rannikkoalueen laidunalueista, joilla ne laidunsivat aikaisemmin (Kumpula ym. 2026 julkaisematon). Suunnitellun vetyputken reitille ja sen läheisyyteen sijoittuu Oijärven paliskunnassa kuitenkin edelleen Luken keräämän porojen GPS-paikannusaineistojen perusteella poroille eri vuodenaikoina tärkeitä laidunalueita, joista yhden paliskunnan tärkeimmän kevät- ja kesälaidunalueen halki vetyputken reitti kulkee. Luke arvioikin, että vetyputken rakentaminen tulee yhdessä muun rakennetun infran kanssa edelleen vaikeuttamaan ja vähentämään Oijärven paliskunnan rannikkoalueen ja sen läheisyydessä sijaitsevien laidunalueiden käyttöä.

Nyt käsillä olevassa Pohjois-Pohjanmaan YVA-ohjelmassa on pääpiirteissään käyty läpi hankkeesta poronhoitoon mahdollisesti aiheutuvia vaikutuksia ja kuvattu lyhyesti, millaisia arvioitavia kokonaisuuksia vaikutusarviointi sisältää poronhoidon osalta ja miten ne arvioidaan. Ne sisältävät Luken näkemyksen mukaan pääpiirteissään sen, mitä varsinaisessa vaikutusarvioinnissa poronhoidon osalta tulee arvioida ja huomioida. Luke korostaa, että sekä vetyputkihankkeen erillisvaikutukset poronhoitoon että sen yhteisvaikutukset lähialueille suunniteltujen muiden maankäyttöhankeiden ja jo rakennetun infran alueiden kanssa tulee arvioida kattavasti Oijärven paliskunnassa erilaisia aineistoja, tietolähteitä ja tutkimusjulkaisuja hyödyntäen.

Poronhoitoon ja porojen laidunten käyttöön liittyvän tiedon hankinnassa ja hankkeen vaikutusten arvioinnissa tulee myös paliskunnilta saatavaa tietoa ja näkemyksiä koota riittävästi ja huomioida se riittäväällä painoarvolla. Luken korostaa myös, että arvioinnissa on syytä huomioida se, miten vetyputken mahdollisia haittavaikutuksia voidaan lieventää mm. putken lopullista ja tarkempaa linjausta määritettäessä. Myös tässä paliskunnilta saatu tieto ja näkemykset ovat ensiarvoisen tärkeitä.

3 Lausunnon tiivistelmä

Pohjois-Pohjanmaan osuus sijoittuu laajalle metsä- ja maatalousvaltaiselle alueelle, jossa on merkittäviä suoluontokohteita ja, arvokkaita vesistöjä, Natura 2000 -alueita sekä ekologisia yhteyksiä. Luke näkee tärkeäksi, että hankkeen mahdollisia vaikutuksia pyritään lieventämään mm. reittisuunnittelulla, rakentamisen ajoittamisella, vesistön alitusmenetelmien optimoinnilla, erityistoimenpiteillä uhanalaisten lajien esiintymissä sekä ekologisten yhteyksien turvaamisella. Luke näkee myös, että tulevia vaikutusten arviointeja tehdessä korostuu yhteisvaikutusten arviointi ja niiden lieventäminen. Luke arvioi, että vetyputken rakentaminen tulee yhdessä muun rakennetun infran kanssa edelleen vaikeuttamaan ja vähentämään Oijärven paliskunnan rannikkoalueen ja sen läheisyydessä sijaitsevien laidunalueiden käyttöä. Nyt käsillä olevassa Meri-Lapin YVA-ohjelma sisältää Luken näkemyksen mukaan pääpiirteissään ne arvioinnin osakokonaisuudet, jotka tulee arvioida hankkeen vaikutuksista poronhoitoon. Luke korostaa, että sekä vetyputkihankkeen erillisvaikutukset poronhoitoon että sen yhteisvaikutukset lähialueille suunniteltujen muiden maankäyttöhankkeiden ja jo rakennetun infran alueiden kanssa tulee arvioida kattavasti Oijärven paliskunnassa erilaisia aineistoja, tietolähteitä ja tutkimusjulkaisuja hyödyntäen. Poronhoitoon ja porojen laidunten käyttöön liittyvän tiedon hankinnassa, hankkeen vaikutusten arvioinnissa ja hankkeen haittavaikutusten mahdollisissa lievennyksissä tulee myös paliskunnilta saatavaa tietoa ja näkemyksiä koota riittävästi ja huomioida se riittäväällä painoarvolla.

Sirpa Thessler

Johtaja

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 19.03.2026 klo 14:01:43.

Lausunnon valmistelija(t):
Saara Kattainen
Esa Huhta, Jouko Kumpula

Liitteet:

Tiedoksi: